

ВОДИЧ

СТАТУТИ НА АКЦИОНЕРСКИТЕ ДРУШТВА

Во соработка со проектот “Корпоративно
управување и Законот за трговските друштва”
од **USAID**

Скопје 2005

Подготвил:
Проф. Др. Тито Беличанец

Издавач:
**Здружение на правници од стопанството на РМ
Совет за корпоративно управување**

Уредувачки одбор:
Проф. Др. Тито Беличанец,
редовен професор на Правниот факултет во Скопје
Самир Латиф,
сениор правен советник при проектот CG & CL
Др. Грегори Ф. Масен,
директор на проектот CG & CL
Дерил Браун,
сениор правен советник при проектот CG & CL
Марија Игнатова Ѓошева,
правен советник при проектот CG & CL

Тираж:
1000 примероци

Печати:
Алма Печатница

Скопје 2005

Вовед

Основен акт на акционерското друштво е статутот. Покрај статутот, акционерското друштво може да има и други акти, како правилници, одлуки, правила, деловници, упатства и други.

Нормативните решенија во новиот Закон за трговски друштва¹ обезбедуваат "статутарен" континуитет на постојните акционерски друштва. Законот за трговски друштва нуди нови решенија кои овозможуваат постојните акционерски друштва пофлексибилно да ги уредат внатрешните односи.

Важни прашања:

1. Кое е местото и улогата на статутот?
2. Кој е односот на статутот со уставот, законот и другите општи акти на АД?
3. Која е облигаторната содржина на статутот?
4. Што е тоа моделирање на статут (кус или голем статут)?
5. Кои видови на норми ги содржи статутот?
6. Кога можат со статутот да се именуваат органите на управување и надзорниот одбор?
7. Според која постапка се донесува статутот?
8. Според која постапка и како се врши измена на статутот?
9. Дали усвоениот статут и одлуките за измена на статутот се објавуваат?
10. Кога влегува во сила усвоен статут и одлука за измена на статут?
11. Дали се врши запишување на одлука за измена на статут во трговскиот регистар?

¹ Во натамошниот текст "Закон за трговски друштва". Кога во текстот ќе се упатува на Закон за трговски друштва од 1996 година ќе се користи кратенката: "Закон за трговски друштва од 1996 година".

12. Дали е потребна согласност на одлука за измена на статут?

13. Кога одредби од статутот и одлука за измена на статутот се ништовни?

14. Дали акционерско друштво со еден акционер мора да усвои статут со содржина како и акционерско друштво со два и повеќе акционери?

15. Кои се други акти на акционерското друштво?

Измени во легислативата:

Статутот е основниот акт на акционерското друштво. Со Законот за трговски друштва од 1996 година статутот можеше да има различна функција: да се јави во функција на основачки акт и акт со кој се уредуваа односите во акционерското друштво или кога акционерското друштво се основаше со основачки акт статутот беше актот со кој се уредува односите во друштвото (организацијата, управувањето и работењето на друштвото). Законот за трговски друштва на статутот му определува сосема поинакво место и функција.

1. Кое е местото и улогата на статутот

Според Законот за трговските друштва статут имаат само акционерските друштва. Статутот се усвојува во постапката за основање на акционерското друштво. Оваа улога на статутот го подига статутот на основен и фундаментален акт на акционерското друштво.

Без статут не може ниту да се основа ниту да постои АД. Според тоа статутот е облигаторен акт на акционерското друштво.² Еднаш усвоениот статут постои се додека постои и акционерското друштво.

Законот за трговски друштва му определува ново место и функција. Статутот има карактер на основачки

² Закон за трговските друштва, член 22, став 1

акт на АД, без разлика дали основачите акционерското друштво го основаат симултано или сукцесивно.

Статутот им дава легитимитет на основачите на акционерското друштво: кога друштвото се основа сукцесивно статус на основачи на акционерското друштво имаат лицата кои го потпишале статутот и чии потписи на статутот се заверени кај нотар.³ Кога друштвото се основа симулатно статус на основачи, имаат лицата кои ги преземаат со изјава сите акции, без јавен повик и го потпишуваат статутот. Изјавата може да биде приложена кон статутот или да биде содржана во статутот, што е потпишан од основачите.⁴

И во Новиот Законот за трговски друштва предвидена е можноста основачите да склучат договор пред основањето на акционерското друштво. Имено, за да се извршат подготовки за основање на акционерското друштво, основачите можат да склучат договор за да ги договорат дејствијата што треба претходно да ги извршат. Лицата кои имаат намера да основаат акционерско друштво се странки кои одговараат за причинетата штета за неизвршување на обврските преземени со договорот, освен ако поинаку не се договориле.⁵

2. Кој е односот меѓу статутот, уставот, законот и другите акти на АД?

Содржината на статутот основачите ја определуваат самостојно во рамките на правната рамка определена со уставот и Законот за трговските друштва.⁶

³ Закон за трговските друштва, член 285, став 2 и 3

⁴ Закон за трговските друштва, член 293, став 1 и 2

⁵ Закон за трговските друштва, член 22, став 5

⁶ Закон за трговските друштва, член 22, став 3

Според член 51 од Уставот на Република Македонија сите прописи мораат да бидат во согласност со уставот и со законот. При тоа треба се има во предвид член 8, ставот 2 од Уставот на Република Македонија, според кој слободно е се што со Уставот и закон не е забрането.

Токму затоа, секоја одредба од статутот мора да биде во согласност со Уставот и не може да биде спротивна со императивните, односно забранувачки или когезивни норми на законот. И во овој случај се што не е забрането со закон може да биде предмет на уредување со статут. Во оваа смисла Законот за трговски друштва содржи изрична одредба: статутот може, покрај т.н. облигаторни одредби, да содржи и други одредби значајни за друштвото, ако не се забранети со закон.⁷

Со Законот за трговски друштва е воспоставен посебен однос меѓу Законот за трговски друштва и статутот: секоја одредба од статутот или од друг акт на друштвото што е спротивна на одредбите на Законот за трговски друштва е ништовна.⁸

Ако некоја одредба од друг акт на акционерското друштво не е во согласност со статутот, соодветната одредба од статутот таа одредба ја дерогира и наместо неа се применува соодветната одредба од статутот.⁹

3. Која е облигаторната содржина на статутот?

Содржината на статут се изразува и статутот се усвојува во писмена форма. Исто така и измените и дополнувањата на статутот се вршат во писмена форма.¹⁰

⁷ Закон за трговските друштва, член 287, став 3

⁸ Закон за трговските друштва, член 288, став 1

⁹ Закон за трговските друштва, член 288, став 2

¹⁰ Закон за трговските друштва, член 22, став 2

Статутот како акт со којшто се основа акционерското друштво мора да содржи одредби за уредување на прашањата определени со Законот за трговските друштва. Тоа се т.н. облигаторни (задолжителни) одредби. Статутот мора да содржи одредби за: фирмата и седиштето на друштвото; предметот на работење на друштвото; износот на основната главнина; номиналната вредност на акциите, бројот на акциите од секој род и класа, правата, обврските, ограничувањата и погодностите; времетраењето на друштвото, ако друштвото се основа на определено време; предностите што за себе ги задржуваат основачите; постапката за свикување и одржување на собранието; името и презимето, ЕМБГ, бројот на пасошот, односно бројот на личната карта, ако основачот е странско физичко лице или на друга исправа за утврдување на идентитетот, важечка во неговата земја, и неговото државјанство, како и местото на живеење, односно фирмата, седиштето, МБС, ако основач е правно лице; видот, составот и начинот на избор на органот на управување, односно на надзорниот одбор и нивната надлежност; името и презимето на првите членови на органот на управување, односно на надзорниот одбор, нивниот ЕМБГ, број на пасошот, односно број на личната карта за странско физичко лице или на друга исправа за утврдување на идентитетот, важечка во нивната земја, и нивното државјанство, како и местото на живеење, односно фирмата, седиштето, МБС, ако првите членови на органот на управување, односно на надзорниот одбор се назначуваат со статутот; и формата и начинот на објавувањата што ги врши друштвото.

Во постапката на основање на акционерското друштво со статутот можат да се определат и посебните погодности на основачите и на трети лица. Исто така со статутот се определуваат износот на трошоците што, на сметка на АД, им се враќа на основачите или на трети лица како надо-

мест или им се дава како награда за основање или за учество во подготовките за основање на АД.¹¹

Покрај горенаведените прашања статутот мора да содржи и одредби за прашањата на кои Законот за трговски друштва obligаторно упатува да се уредуваат со статутот.¹²

Статутот може да содржи и други други одредби значајни за друштвото, под услов, како што е веќе укажано, да не се забранети со закон.¹³

4. Што е тоа моделирање на статут (статут со помал или поголем број одредби)?

Од номотехнички аспект се поставуваат прашањето: дали статутот треба да содржи голем или мал број на одредби, односно дали со статутот треба интегрално да се уредуваат односите во АД, дури и со превземање на одредби од Законот за трговски друштва или со статутот треба да се уредат само прашањата кои според Законот за трговските друштва мораат да се уредат со статут? Законот за трговски друштва индиректно упатува на одговорот на ова прашање: другите прашања што се од значење за акционерското друштво, а не се уредени со статутот, можат да се уредат, во согласност со Законот за трговски друштва, со други акти на акционерското друштво.¹⁴

Според тоа големината на статутот е детерминирана од определбата на основачите, односно акционерите за обемот на уредувањето на односите (од интегралноста на уредувањето на односите) и од номотехничкиот квалитетот на нивното уредување.

¹¹ Закон за трговските друштва, член 289, став 1 и 2

¹² Закон за трговските друштва, член 287, став 2

¹³ Закон за трговските друштва, член 287, став 3

¹⁴ Закон за трговските друштва, член 287, став 4

Статутот може да биде мал или голем акт. Каков модел на статут ќе има друштвото (мал или голем статут) за тоа ќе одлучи АД. Од формално правен аспект и двата номотехнички пристапи се прифатливи.

Кога со статутот се уредуваат само прашањата на кои обврзува Законот за трговските друштва статутот е мал. Во овој случај за прашањата кои не се поблиску уредени со статутот непосредно ќе се применуваат решенијата содржини во диспозитивните одредби од Законот за трговските друштва.

Покрај изворното уредување на прашањата со статутот, заради интегралноста во уредувањето на односите можат да се превземаат и одредби од законот. Овие одредби мораат да се превземат интегрално. При превземањето на одредби од Законот за трговски друштва не е допуштено нивно менување ниту интерпретирање.

5. Кои видови на норми ги содржи статутот?

На големината на статутот посебно влијание има видот на нормите содржани во Законот за трговските друштва и во статутот. Токму затоа при подготвувањето на статутот мораат да се имаат во предвид карактерот и видот на нормите на Законот за трговски друштва. Различните можности за делување и различниот интензитет на одредбите налагаат и различен пристап при нивната употреба во статутот. Така на пример категоричните одредби мораат да се применат онака како што се содржани во Законот за трговски друштва. Поинаку ќе се постапи со хипотетичните, алтернативните, диспозитивните и дискреционите одредби.

Одредбите од Законот за трговски друштва мораат да се применат без разлика на волјата на лицата кои го усвојуваат статутот, тие се категорични одредби. Категоричните одредби не содржат хипотеза односно не треба нешто да се случи за да настане последицата. Категоричната норма не предупредува туку ги уредува односите.

Категоричните одредби се применуваат онака како се формулирани. На основачите на АД, односно на акционерите Законот за трговски друштва не им се остава можност за слобода во однесувањето. Одредбите се формулирани така што се остава само една можност и должност во однесувањето. Со категоричните одредби се уредени сите оние односи кои се од особено значење за основањето и функционирањето на акционерското друштво или за уредувањето на меѓусебните односи на акционерите или односите на акционерското друштво со третите лица. По правило многу е ретко се употребуваат категорични норми во статутот на акционерско друштво.

Со хипотетичните одредби се изразуваат два суда: причинскиот (хипотхесис) и последичниот (тхесис), за разлика од категоричните одредби со коишто се наредува или забранува. Хипотетичните одредби ќе бидат употребени во статутот кога основачите, односно акционерите сакаат да влијаат на нивното однесување. Во хипотетичните одредби (во делот од одредбата) се опишува условот за примена на диспозицијата односно се опишува и состојбата во која одредбата ќе се примени. Тоа што се предвидува треба допрва да се оствари, за да настапи за акционерите обврска за постапување по диспозицијата односно да се однесуваат онака како што пропишува статутот. Претпоставката треба да биде јасно изразена и во условен облик. Во голем број статуту претпоставката не е јасно изразена.

Алтернативните одредби во Законот за трговските друштва им даваат на акционерите неколку можности односно неколку алтернативи за уредување на некои прашања во статутот. На пример кој модел на управување со акционерското друштво ќе го применат. Од предвидените алтернативи акционерите можат слободно да избираат една. Но при тоа тие треба така да бидат формулирани за да акционерите бидат обврзани да изберат една од можните алтернативи. Која од понудените алтернативи ќе

ја избераат одлучуваат акционерите и тоа зависи од нивната волја. Акционерите не можат да избираат алтернатива која не е пропишана со статутот.

Со диспозитивните одредби им се дава можност на акционерите според својата волја, а во рамките на нормите утврдени со Законот за трговски друштва да уредат одреден однос. Ако акционерите не ја искористат таа можност а настапи соодветна правна ситуација доаѓа до примена на односната норма од Законот за трговски друштва. Со овој вид одредби се надоместува волјата на акционерите во случајот кога пропуштат да ја изразат својата волја. Со поинаквото решение од она содржано во диспозитивната одредба се дерогира решението содржано во диспозитивната одредба од Законот за трговски друштва или со невнесување на поинаква одредба во статутот од онаа содржана во Законот за трговски друштва се прифаќа решението содржано во диспозитивната одредба од Законот за трговски друштва.

По правило диспозитивните одредби содржани во Законот за трговски друштва упатуваат правниот однос да го уредат самите акционери според нивната волја или изборот за однесувањето да го извршат во рамките на општата норма определена со Законот за трговски друштва. Во сите овие случаи Законот за трговски друштва наместо односите да ги уредува со категорични или алтернативни одредби им допушта на акционерите самостојно да го уредат своето однесување во согласност со Законот за трговски друштва. Со тоа им се овозможува на акционерите да имаат самостојност, самоиницијативност при исполнувањето и засновувањето на одредени правни односи. Меѓутоа ако тие тоа не го сторат, поточно пропуштат да го сторат настапува состојба во која доаѓа до примена на диспозитивната норма содржана во Законот за трговски друштва.

Кога со статутот треба да се уреди однос, така за да се утврди надлежност (обврска или овластување) на орга-

нот на управување или на надзорниот одбор, дискреционо да одлучува за одредени прашања се употребуваат т.н. дискрециони одредби. Дискреционите одредби не се ниту типични ниту бројни во нормативната практика при подготовката на статутот. Тие не се погодни за уредување на односите и внесуваат несигурност во остварувањата на правата на акционерите. Затоа дискрецијоноста мора изрично да биде изразена на јасен начин.

6. Кога со статутот можат да се именуваат органите на управување и надзорниот одбор на АД?

Со потпишувањето на статутот, основачите можат истовремено да ги назначат и органите на друштвото што според законот и статутот ги избира собранието.

Кога акционерското друштво се основа симултано за основачите назначувањето на членовите на првиот одбор на директори, односно членовите на првиот надзорен одбор со статутот е облигаторно. Првите членови на одборот на директори, односно на надзорниот одбор се назначуваат за многу кус временски период, најдолго за времето до одржување на првото годишно собрание.¹⁵

Кога акционерското друштво се основа сукцесивно назначувањето со статутот на првите органи на друштвото што според законот и статутот ги избира собранието, а тоа значи првиот одбор на директори, односно членовите на првиот надзорен одбор е факултативно. Првите органи на акционерското друштво што според Законот за трговски друштва и статутот ги избира собранието ги избира основачкото собрание, освен ако, во согласност со Законот за трговски друштва, не се назначени со статутот.¹⁶

Кога со статутот се назначуваат првиот одбор на директори, односно членовите на првиот надзорен одбор,

¹⁵ Закон за трговските друштва, член 294

¹⁶ Закон за трговските друштва, член 314

со потпишувањето на статутот, акционерите се изјаснуваат и за назначување на органот на управување, односно на надзорниот одбор.

Кога првите членови на органот на управување, односно на надзорниот одбор се назначуваат со статутот, во статутот се наведува нивното име и презиме, нивниот ЕМБГ, бројот на пасошот, односно бројот на личната карта за странско физичко лице или на друга исправа за утврдување на идентитетот, важечка во нивната земја, и нивното државјанство, како и местото на живеење, односно фирмата, седиштето и МБС.

7. Според која постапка се усвојува статутот?

Постапката на подготовка и усвојување на статутот на акционерско друштво е еднаква, без разлика дали основачите го основаат акционерското друштво симултано или сукцесивно. И во двата начини на основање на акционерско друштво основачите го усвојуваат статутот со потпишување на статутот.¹⁷ Статутот го потпишуваат сите основачи. Потпишувањето можат да го извршат лично или преку претставници овластени со посебно полномошно.

Изјава на основачите. Основачите на АД, како и првите членови на органите на управување, освен првите членови на органите на управување кај симултаното основање на акционерското друштво, кон пријавата за упис на основањето на акционерското друштво во трговскиот регистар, поднесуваат изјава во којашто ги наведуваат дејствијата извршени со цел правилно да се основа акционерско друштво и со којашто тврдат дека друштвото го основале во согласност со закон и дека податоците содржани во прилозите (исправите и доказите), меѓу кои и стату-

¹⁷ Закон за трговските друштва, член 293, став 1 и член 303, став 1

тот, коишто ги поднесуваат кон пријавата за упис на основањето во трговскиот регистар се вистинити и се во согласност со закон.¹⁸

Оваа обврска е и во случај на измена на статутот. Изјавата ја даваат членовите на органите на управување, односно на надзорниот одбор, кои ја вршат оваа функција во времето на измените на статутот.¹⁹

8. Според која постапка и како се врши измена на статутот?

Статут се менува со одлука за измена на статутот.²⁰ Одлуката за измена на статутот на акционерското друштво ја донесува собранието.²¹

Постапка за измена на статутот можат да покренат органот на управување, односно надзорниот одбор, како и акционерите кои имаат најмалку една десетина од вкупниот број на акциите со право на глас. Иницијативата во форма на амандмани се доставува до органот на управување, а кога за тоа е овластен со Законот за трговски друштва, и до надзорниот одбор. Предлогот на одлуката за измена на статутот во којшто се наведени предложените измени, без разлика на тоа кој ја дал иницијативата, го утврдува органот на управување, а кога за тоа е овластен со Законот за трговски друштва, и надзорниот одбор. Утврдениот предлог на одлука за измена на статутот мора да биде образложен.²²

Измената на статутот се врши со амандмани со кои може да се врши укинување, измена, замена на одредби од

¹⁸ Закон за трговските друштва, член 32, став 1

¹⁹ Закон за трговските друштва, член 32, став 2

²⁰ Закон за трговските друштва, член 417, став 1

²¹ Закон за трговските друштва, член 418, став 1

²² Закон за трговските друштва, член 417, став 2 и 3

постојниот статутот. или со внесување на нови одредби. Измената на статутот може да се изврши и со донесување нов интергален текст на статутот. Кога измената се врши со донесување на нов текст на статутот се изработува одлука за измена на статутот, во која се наведува дека постојните одредби се заменуваат со нови одредби со кои се заменува интегралниот текст на постојниот статут на АД.

Мнозинство со кое собранието ја донесува одлуката за измена на статутот: Одлуката за измена на статутот се усвојува со мнозинство гласови кое не може да изнесува помалку од две третини од акциите со право на глас претставени на собранието, освен ако со статутот не е определено поголемо мнозинство.²³

Измената на статутот се врши и со усвојување на одлука за зголемување на основната главнина којашто има карактер на одлука за измена на статутот, освен одлуката за зголемување на основна главнина што органот на управување ја донел според одредбата на статутот за одобрен капитал.²⁴ И одлуката за зголемување на основната главнина се донесува со мнозинство гласови кое не може да изнесува под две третини од акциите со право на глас претставени на собранието, освен ако со статутот не е определено поголемо мнозинство.

Пречистен текст на статутот: При секоја измена и дополнување се изработува пречистен текст на статутот во којшто се внесуваат извршените измени и дополнувања.

Собранието со одлуката за измена на статутот го овластува одборот на директори, односно надзорниот одбор да подготви пречистен текст на статутот во којшто се внесуваат измените извршени со одлуката за измена на

²³ Закон за трговските друштва, член 418, став 2

²⁴ Закон за трговските друштва, член 421, став 1

статутот, како и одредбите од одлуките кои имаат карактер на одлука за измена на статут утврдени со Законот за трговски друштва.²⁵

Примерок од пречистениот текст се доставува до трговскиот регистар.²⁶

9. Дали усвоениот статут и одлуките за измена на статут се објавуваат?

Во Законот за трговски друштва не е утврдена обврска за објавување на статутот. Статутот не е пропис. Според член 52 од уставот на Република Македонија само законите и другите прописи на државата се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и прописите се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија", и тоа најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување. Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Прописите влегуваат во сила по правило со денот на објавувањето. Објавувањето е од особено значање за примена на законите и другите прописи. Тие не можат да имаат повратно дејство пред да бидат објавени, освен по исклучок, во случаите кога тоа е поповолно за граѓаните.

Отаму Законот за трговски друштва утврдува обврска за објавување само на одделни податоци и извештаи. Кога со Законот за трговските друштва и статутот е утврдена оваа обврска, објавувањето на податоците или на извештаите на друштвото се врши во "Службен весник на Република Македонија" или на друг начин определен со статутот на друштвото.

Со статутот на друштвото може да се определи кои други податоци и извештаи за кои органот на управување

²⁵ Закон за трговските друштва, член 418, став 3

²⁶ Закон за трговските друштва, член 22, став 4

смета дека се значајни за акционерите податоци можат да се објавуваат. Во тој случај тие податоци се објавуваат во дневните листови или на друг начин определен со статутот на друштвото.

10. Кога влегува во сила усвоениот статут и одлуката за измена на статутот?

Влегување во сила на усвоен статут. Статутот не е пропис, туку општ акт. Според тоа членот 52 од Уставот на Република Македонија според кој, покрај законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила не се применува и на статутот. Со Законот за трговските друштва не е утврдена обврска за објавување на статутот. Статутот е интерен општ акт на акционерите. Усвоениот статут влегува во сила со денот на потпишувањето на статутот од страна на основачите. Со усвојување на статутот акционерското друштво настанува како преддруштво. На правните односи меѓу основачите, пред уписот на акционерското друштво во трговскиот регистар, се применува усвоениот статут. На правните односи меѓу основачите што не се уредени со Законот за трговски друштва или со статутот се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи со коишто се уредува договорот за ортаклак (договорот за заедница).²⁷

Влегување во сила на измената. Измената на статутот влегува во сила со денот на донесувањето на одлуката за измена на статутот, освен ако со одлуката за измена на статутот не е определен друг датум на влегување во сила.²⁸

Ако измената на статутот не се однесува на податоците коишто според Законот за трговски друштва се запишуваат во трговскиот регистар измената на статутот

²⁷ Закон за трговските друштва, член 23, став 1 и 2

²⁸ Закон за трговските друштва, член 419

влегува во сила со денот на донесувањето на одлуката за измена на статутот. Ако со измената на статутот се менува одредба за која е утврдена обврска за објавување, измената се објавува. Измената произведува правно дејство према третите лица откако ќе биде запишана во трговскиот регистар.

Според Законот за трговските друштва од 1996 година²⁹, регистарскиот суд вршеше контрола на статутот на друштвото, односно утврдуваше дали организација и работење на друштвото се во согласност со закон.

11. Дали се врши запишување на одлуката за измени на статутот во трговскиот регистар?

Статутот или одлуките за измени на статутот не се запишуваат во трговскиот регистар. Во трговскиот регистар се запишуваат следните податоци кои се определуваат со статутот: фирмата и седиштето на друштвото, предметот на работење на друштвото; износот на основната главнина и бројот на издадените акции; вкупниот број на уплатени акции; името и презимето, ЕМБГ, бројот на пасошот, односно бројот на личната карта, ако основачот е странско физичко лице или на друга исправа за утврдување на идентитетот важечка во неговата земја и неговото државјанство, како и местото на живеење, односно фирмата, седиштето, МБС, ако е основач правно лице, името и презимето на сите членови на органот на управување, односно на надзорниот одбор и нивниот ЕМБГ, бројот на пасошот, односно бројот на личната карта за странско физичко лице или на друга исправа за утврдување на идентитетот важечка во неговата земја и неговото државјанство, како и местото на живеење, односно фирмата, седиштето и МБС, ако член на овие органи е правно лице, времето на траење на друштвото;

²⁹ Закон за трговските друштва од 1996, член 45

ако друштвото е основано на определено време и овластувањата за застапување на членовите на органот на управување и на други лица овластени за застапувањето на друштвото. Исто така се запишува и секоја промена на овие податоците.

Според тоа не се врши запишување на усвојувањето на статутот ниту одлуката за измени на статутот. Статутот се приложува кон пријавата за упис на основање на АД.³⁰ До судот којшто го води трговскиот регистар се доставува:

- примерок од пречистениот текст од статутот,³¹ и
- изјава којшто ја даваат членовите на органите на управување, односно на надзорниот одбор на акционерското друштво кои ја вршат оваа функција во времето на измените на статутот во којшто ги наведуваат дејствијата извршени со цел правилно да се усогласи статутот на акционерското друштво со Законот за трговски друштва и дека податоците содржани во пречистениот текст од статутот коишто го доставуваат во судот се вистинити и се во согласност со закон. Изјавата се заверува кај нотар.³²

12. Дали е потребна согласност на одлуката за измена на статутот?

Ако за измената на статутот или на некои негови одредби е потребна согласност на надлежен орган определен со закон, кон пријавата се приложува и согласноста.³³

³⁰ Закон за трговските друштва, член 298, став 2 и член 316, став 3

³¹ Закон за трговски друштва, член 22, став 4

³² Закон за трговски друштва, член 32, став 2 и 3

³³ Закон за трговски друштва, член 22, став 4

13. Кога одредби од статутот и одлука за измена на статутот се ништовни?

Законот за трговските друштва предвидува можноста да се утврди ништовност на статутот и одлуката со којашто се менува статутот.

Ништовност на статутот и одлуката со којашто се менува статутот може да се утврди само кога таа можност изречно е утврдена со Законот за трговските друштва.

Одлуката за измена на статутот е ништовна кога собранието ја донесе на собрание што не е свикано во согласност со законот и со статутот, освен ако на собранието се присутни сите акционери; ако собранието не ја донесе одлуката за измена на статут на начин и во облик определен со Законот за трговски друштва и со статутот; ако одлуката е спротивна на битието на акционерското друштво или ако нејзината содржина е спротивна на закон, на моралот или на одредбите на статутот; ако собранието во одлуката за измена на статут одлучувало за прашање што не е во негова надлежност; или ако одлуката за измена на статут не е внесена во записникот на начин определен со Законот за трговски друштва.³⁴

Ништовноста може да се истакнува само со тужба и на кој било друг начин. Тужба против акционерското друштво со кое се бара утврдување на ништовност на одлука за измена на статут којашто ја донелео собранието може да поднесе секој акционер, органот на управување или член на органот на управување или на надзорниот одбор. Тужбата се поднесува во рок од 30 дена од денот на донесувањето на одлуката. Ако тужителот бил присутен на собранието на коешто е донесена одлуката, рокот почнува да тече од првиот нареден ден од денот на завршувањето со работа на собранието на коешто е

³⁴ Закон за трговските друштва, член член 408

донесена одлуката. Ако тужителот не присуствувал на собранието на коешто е донесена одлуката, рокот почнува да тече од првиот нареден ден од денот кога можел да дознае за одлуката, но не подоцна од една година од донесувањето на одлуката. Тужбата се поднесува против друштвото. Друштвото е застапувано од овластен член на органот на управување, односно на надзорниот одбор. Ако тужба поднесат извршните членови на одборот на директорите, друштвото е застапувано од неизвршните членови, ако тужба поднесе управниот одбор или некој негов член, друштвото е застапувано од овластен член на надзорниот одбор, а ако тужба поднесе надзорниот одбор, друштвото е застапувано од овластен член на управниот одбор.³⁵

Судот може со привремена мерка да ја запре примената на одлуката за измена на статут за којашто со тужбата се бара да се утврди нејзина ништовност, ако се чини веројатно дека со нејзиното извршување на друштвото, односно на акционер може да им се предизвика ненадоместлива штета.³⁶

Одлука за измена на статутот за којашто е утврдено дека е ништовна нема правно дејство освен во случаите од членот 409 на Законот за трговски друштва. Сè што е стекнато од акционерското друштво врз основа на ништовна одлука мора да му се врати на акционерското друштво и да му се надоместат трошоците во врска со тоа. Ништовноста на одлуките за измена на статутот има за последица и ништовност на одлуките на собранието што се донесени врз основа на овие одлуки.³⁷

³⁵ Закон за трговските друштва, член член 410, став 1-4

³⁶ Закон за трговските друштва, член член 410, став 5

³⁷ Закон за трговските друштва, член член 411

14. Дали акционерското друштво со еден акционер мора да усвои статут со содржина како и акционерското друштво со два и повеќе акционери?

На акционерско друштво со еден акционер, соодветно, се применуваат одредбите на Законот за трговски друштва што се однесуваат за акционерското друштво со два или повеќе акционера, со тоа што правата и обврските на собранието на акционерско друштво ги врши органот определен од основачот, односно единствениот акционер на начин определен во статутот на акционерско друштво со еден акционер. Оваа одредба му дава можност на единствениот акционер на поинаков начин да ги уреди односите во акционерското друштво и да донесе мал статут којшто ќе ги содржи само облигаторните одредби и одредбите кои на соодветен начин ги уредуваат односите во акционерското друштво со еден акционер.

15. Кои се други општи акти на акционерското друштво?

Другите прашања кои се од значење за друштвото, а не се уредени со статутот, можат да се уредат, со други акти на акционерското друштво како што се правилниците, одлуките, правилата, деловниците, упаставата и други.³⁸

Акционерското друштво може да ги уредува односите со други акти само во согласност со Законот за трговските друштва. Овие акти мораат да бидат во согласност со статутот на друштвото. Ако некоја одредба од друг акт на друштвото не е во согласност со статутот, се применуваат одредбите од статутот.³⁹

Другите акти на друштвото ги донесува собранието на акционерското друштво и одборот на директорите односно управниот одбор и надзорниот одбор.

³⁸ Закон за трговските друштва, член член 287, став 4

³⁹ Закон за трговските друштва, член член 288, став 2

Собранието на друштвото донесува одлуки за прашања што се во негова надлежност. Собранието го донесува статутот, донесува одлуки за зголемување на основната главнина коишто имаат карактер на одлуки за измена на статутот. Собранието може да донесе и деловник за својата работа.

Најголемиот број општи акти ги донесува одборот на директорите односно управниот одбор. Ако со статутот на друштвото е утврдено дека за одделни прашања управниот одбор одлучува со согласност на Надзорниот одбор, кога ги уредува тие прашања со акт на друштвото, актот ќе се смета за усвоен ако согласност на актот даде надзорниот одбор.

Овој водич претставува дел од серијалот на публикации за новиот Закон за трговски друштва подготвен од Здружението на правници од стопанството на РМ и Советот за корпоративно управување во соработка со **USAID** Проектот за корпоративно управување и Закон за трговски друштва. Овие брошури и избрана литература може да ги најдете на www.mascorgov.com.mk и www.mbla.org.mk.

Јазична поддршка од **USAID** Проектот за корпоративно управување и Закон за трговски друштва:

Весна Миркоска, Главен лектор
Марија Стојановска
Ана Шошолчевска

Содржината на оваа публикација не се смета како обезбедување на правен совет. Читателите на оваа публикација се должни да обезбедат правен совет од нивниот правник. Оваа публикација е само за едукативни и информативни цели. Секоја употреба на содржината од оваа публикација е на ризик на корисникот. Проектот за Корпоративно управување и законот за трговски друштва нема да се смета за одговорен при употребата и толкувањето на овој текст.